

Falchs

20

Grup de divulgació
de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

NOVEMBRE 2005, NÚMERO 20

Mas Sant Andreu (Zona. part)

Francesc Fontanet no va disposar de l'heretat durant un període gaire llarg, perquè el seu pare Jaume va viure molt, com a mínim fins el 1841, i era costum que mentre visqués el vell amo, el jove hereu estigués sotmès a la seva autoritat. El Francesc va casar-se amb Rosa Junyent Bacardit, del mas Junyent de Camps, amb qui va tenir un xicot i tres mosses.

Els terratinents del seu temps es guanyaven bé la vida perquè el vi es pagava car, però també és cert que havien de fer front a uns impostos creixents motivats per la crisi econòmica i la situació de guerra civil que vivia el país. Hi havia el "catastre", un impost sobre els béns immobles, i les "talles" o contribucions extraordinàries, a més d'altres pagaments destinats al manteniment de l'exèrcit en campanya. Hem recollit les despeses que va haver de fer la casa de Sant Andreu durant un curt període, a cavall entre els anys 1844 i 1845. El 13 de juny de 1844 va pagar 15 rals per les dues terces del "catastre", el 25 de juliol, 4 rals per les "esquadres", el 23 de setembre, 13 rals per altres dues terces del "catastre", el 10 de novembre, 3 rals per "bollatins" i altres despeses, el 21 de gener de 1845, 39 rals tocants per una altra terça del "catastre", el 3 de febrer, 5 rals per la "talla menuda" i "bagatges", el primer d'abril 36 rals del "catastre", el 30 de juny, 22 rals per una talla menuda i una talla normal, etc. Una lliura catalana equivalia llavors a deu rals de plata. Malgrat tot, el mas Sant Andreu anava bé i es van fer obres d'ampliació, com ho demostren les llindes de l'estable (1844) i de la façana sud (1845).

Mas Sant Andreu, 1946

El Francesc va fer testament davant del rector de Sant Mateu, la seva parròquia, el 12 de desembre de 1853, poc temps abans de morir. Primerament va procurar per la seva ànima, i va disposar que li resessin quatre oficis de difunts, amb la participació de sis sacerdots. Com que encara els fills eren menors d'edat, va nomenar tres tutors; Josep Duocastella, de Sant Mateu, i els seus cunyats Pau Calsina i Antoni Junyent. Va llegar tots els béns al seu únic fill, el Jaume, i va deixar 100 lliures i la roba corresponent a les seves tres filles quan es casessin. Si no trobaven marit i es quedaven solteres, l'hereu es guardava els diners. També va manifestar que volia que el vell Jaume Montfort, un mosso o tal vegada un parent, fos mantingut i cuidat a casa fins el dia de la seva mort.

Quan Jaume Fontanet va arribar a la majoria d'edat es va trobar que va haver de pagar el dot de la seva tia Maria Fontanet Morera, casada amb el Pau Calsina. El 1871 va haver de pagar el dot de la seva germana Teresa, i el 1876 el de la germana Maria. El Jaume es va casar el 1864 amb Maria Cornet Galí, natural de Sant Martí de Torruella. Van tenir només dues noies, dites Teresa i Dolors. El Jaume va portar a terme la política de donar terra a parcers, per tal que la convertissin en vinya i ell es pogués lucrar amb les parts. Per retenir el vinyataires, va oferir-los parcel·les de terra, situades al marge de la seva propietat, on poguessin fer-s'hi la casa. Aquest és l'origen de les cases cal Jordà, cal Sedernà, i cal Guinarder. Va fer altres tipus d'establiments també; per exemple, el 1864 va arrendar per 50 anys a Josep Subirana Pubill, un fadrister del mas Subirana, una peça dita el Clot dels Olivers, d'una extensió de 9 quarteres. En aquest cas, el parcer havia de plantar ceps però no podia edificar cap casa, solament una barraca per guardar l'animal. Maria Cornet va morir el 1886, als 48 anys, i Jaume Fontanet el 24 d'abril de 1908, als 64 anys, deixant com a pubilla a la Teresa Fontanet.

Les noies Fontanet, o no gaudien de gaire bellesa o bé el dot era escàs, perquè van trigar força en casar-se. Ho van fer, passat el trentè aniversari, amb dos germans procedents de la Molsosa. El 1907 es va casar la Teresa amb el Miquel Serravinyals Arnau, i el 1908, la Dolors amb l'Eudald. Cap de les dues va reeixir a tenir descendents, i amb elles es va extingir el cognom Fontanet, que havia senyorejat la casa durant més de quatre segles. El setembre de 1920 hi va haver un desgraciat incident que va acabar amb la vida del Miquel Serravinyals. Va morir a causa d'uns trets de la Guàrdia Civil mentre estava caçant al bosc de la

Foranca de Boixeda. En el lloc on va caure, la família va fer gravar una creu en el tronc d'un pi. Aquest pi es va anar fent molt alt i gros, perquè va ser indultat en les successives tallades com a senyal de respecte. El pi va ser destruït per l'incendi del 1994, que va arrasar tants boscos del nostre territori. La pubilla va fer testament el juliol de 1930, en el qual testament deixava com a usufructuària a la seva germana menor, i després d'ella, a una reneboda, parenta per part de mare. La Teresa va morir el 31 de gener de 1933, però la Dolors no va poder succeir-la, ja que s'havia mort l'any abans, així que l'herència va passar a Teresa Torras Prat, filla d'un cosí de les difuntes germanes Fontanet. Com que l'hereva era petita, es va fer càrrec del patrimoni el seu pare Pere Torras Fontanet, propietari de cal Carlot, de Sant Martí de Torruella.

La pubilla, Teresa Fontanet

Mentrestant s'estava al mas el vidu Eudald Serravinyals, un homenot bastant peculiar. Portava una barba frondosa i era molt amant dels cavalls i bèsties similars. S'expliquen moltes facècies d'aquest personatge, la majoria d'elles no gaire edificants. També s'estava a Sant Andreu el jove Florenci Carné Casellas. Era un dels vuit fills de cal Mariquit de Sant Mateu, però com que no era l'hereu, a l'edat de vuit anys el van posar a treballar a casa de les Fontanet. Els Serravinyals tenien una germana, dita Filomena, casada amb Pere Casals, a qui van oferir anar a viure a cal Jordà, quan la casa va quedar deshabitada. Una de les filles de la parella, la Càndida Casals Serravinyals, va fer coneixença amb el seu veí Florenci i van acabar casant-se. Primer van instal·lar-se a cal Guinarder, tot i que treballaven a dalt al mas, però en morir-se les mestresses, van traslladar-s'hi a viure. El Florenci era molt treballador, però era encara més negociant, i va començar a comprar a baix preu finques de les rodalies. Aprofitant la conjuntura favorable dels anys posteriors a la guerra, va aconseguir reunir un patrimoni considerable. Va arribar a posseir, sol o amb socis, les heretats Comallonga, Colomer, Pla, i Pubill, de Sant Mateu, el Junyent de Camps, i també administrava les terres del mas Bastardes. Les relacions entre el Florenci i els amos de Sant Andreu eren un punt conflictives, però tot es va arre-

glar quan el juny de 1946 el Florenci va comprar el mas a la Teresa Torras. A partir de l'any 1975 va anar venent la majoria de les finques i va fer diverses segregacions de la propietat de Sant Andreu.

A la filla del Florenci i la Càndida li van posar Eudalda, perquè així ho va disposar el padrí Eudald Serravinyals. L'Eudalda es va casar amb el Joan Soler Bonals, de l'Ametlla de Merola, i va tenir tres fills. El Joan era delineant de professió i treballava en una empresa important de Manresa. El Florenci va deixar la casa de Sant Andreu a la seva néta Maria Teresa Soler Carné. Aquesta, juntament amb el seu marit, l'Eugeni Vall Vall, de cal Mestre Valentí de Fonollosa, i paleta de professió, són els actuals habitants de la casa. Han fet moltes obres de millora a la casa, tant a l'interior com a l'entorn, i l'han remodelat i convertit en un establiment de turisme rural.

Per acabar, mencionarem alguns dels masovers que han passat per la casa els darrers anys. Els anys 20 hi havia l'Antoni Sala Obradors, de Castellnou, la seva muller Francesca Casaldàliga i cinc fills. Als anys cinquanta hi va haver de masover el Josep Fontanet, dit el Ros, i la seva dona Angelina Casals, una filla del Molí de Boixeda. L'abril de 1956 van entrar de masovers la família Sarri, formada pel Joan Sarri Oller i la Rosa Andreu, els quals tenien sis fills, cinc xicots i una mossa. Venien de la masoveria de cal Ase Negre, de Castelltallat, i es van estar a Sant Andreu fins el 1970, més o menys. L'amo va fer obrar un pis per ells a la part de dalt de la casa, a les antigues golfes. Com que eren tanta colla i l'escola parava lluny, van contractar un mestre resident que tingués cura de l'educació de la canalla. Es deia Baudili i sembla que no era prou autoritari, perquè els menuts li cantaven:

"El Baudili porta un ciri per anar a la processó,
porta la camisa molla i el cap de carbassó"

